

... om gek van te worden

Voorganger: pastor Christiaan Boers

Lezingen:

1^e schriftlezing: Jesaja 65: 1-9

2^e schriftlezing: Lucas 8: 26-39

Als ik je naam in het zand had geschreven hadden de golven hem na korte tijd uitgewist.

Als ik je naam in een boom had gegrift was de schors met de tijd vergaan.

Als ik je naam in marmer had gekapt was de steen na veel tijd gebroken.

Maar ik heb je naam in mijn hart geborgen en daar wordt hij voor de eeuwigheid goed bewaard. dichter onbekend)

Gemeente van de Heer Jezus Christus, de man die Jezus tegenkomt geeft niet meteen zijn naam prijs: “ik heet legioen”, zegt hij op de vraag van Jezus hoe hij heet.

“Ik heb legio namen. Ik ben niet onder één noemer te brengen, wie je voor je ziet is over tien minuten weer een ander, en morgen ben ik weer een ander en gister nog weer ander. Legio zijn mijn namen. Legio zijn mijn wezens, ik heb geen eigenheid. Ik ben in het bezit van een legioen demonen.” Ongelooflijk antwoord, het kent zijn gelijke niet in de bijbel, behalve dat ook Mattheus en Marcus op enigszins vergelijkbare wijze het verhaal vertellen.

In huidige psychologische termen zouden wij nu kunnen spreken dat de man lijdt aan een vorm van schizofrenie, maar helpt ons dat verder, die constatering? Ik denk het niet, want dan blijven wij outsiders bij dit voorval en Lucas wil dat wij insiders worden. Bovendien blijft God in zekere zin daarmee ook een outsider, want naast dat Jezus het wonder verricht van de genezing, en dat de man daarna de opdracht krijgt om aan ieder in de streek van de Gerasenen te vertellen wat met hem gebeurd is, dan nóg blijft het maar een verhaal, een mooie gebeurtenis. Maar het mooie moet er eerst een beetje vanaf, vrees ik ...

Eerst de reis van Jezus, want wat doet Hij in Godsnaam daar aan de overkant van het meer van Galilea?

Een niet-joodse streek, deel uitmakend van de Griekse Dekapolis, opgeteld 10 Griekse vrijsteden waar een jood niet veel te zoeken heeft. Er is één plek nog steeds bekend met zo'n steile oever vanwaar de zwijnen zich hebben kunnen storten. Voor de rest trouwens een onherbergzaam gebied. Jezus zal er later, in zijn laatste levensjaar met een zuidelijke boog nog terugkeren, maar dan te voet, vanuit het uiterste noorden, om uiteindelijk op weg te gaan naar Jeruzalem.

Maar vandaag komt Hij per boot, samen met zijn discipelen. Die overtocht was allesbehalve soepel

verlopen. Een storm was opgestoken midden op het water. Maar een beetje visser keek daar niet van op, dat waren ze wel gewend op dat meer, dat eigenlijk veel meer de allure had van een zee. Maar dit keer was de storm wel erg bar en boos geweest.

Zo erg, dat de angst van de discipelen zo groot werd, dat ze hun meester die lag te slapen wakker maakten in hun paniek. “Kan het u niet schelen dat we vergaan?”, hadden ze uitgeschreeuwd.

“U, met al die mooie genezingen aan de wal, met die vrome praatjes in de synagoge, U die wij steeds volgen met gevaar voor eigen leven, wat doe je nu voor ons?”, zo hadden ze Jezus op dwingende toon aangesproken. En Jezus staat dan op en kalmeert de zee en de wind op wonderbaarlijke wijze. Hij laat zien wie er macht heeft over de Leviathan, de woelende kolkende watermassa. Macht zoals Gods eerste scheppingsdaad was: een scheiding tussen de wateren. Zoals de psalmist al zingt van de Leviathan, de Rahab, die samen met Babel God zullen toebehoren. Ja, zo toont Jezus zijn macht over de demon van de doodszees.

Maar alsof dat allemaal nooit gebeurd was, komt Jezus vandaag dan aan in het gebied van de Gerasenen, Mattheus noemt het naar een van de 10 plaatsen de Gadarenen. In ieder geval, na later zal blijken, maken Jezus en zijn discipelen die hele overtocht van de westkant van het meer naar de oostkant slechts voor de genezing van één man, deze bezetene.

Ik realiseer me dat deze zin bijna ironisch klinkt.

Slechts voor de genezing van één man maakt Jezus de oversteek. Een paar meer genezingen had gekund, toch, zou je zeggen?

Maar, direct hierna vaart Jezus weer terug naar Galilea. Want de Gerasenen dringen aan op zijn vertrek. Terwijl er in Galilea wordt uitgekeken naar Hem.

Hoe zal die terugtocht geweest zijn in de boot? De heenweg was bepaald niet vlotjes verlopen met die storm en het gesprek tussen Jezus en zijn bootmaten. En nu met de confrontatie met de bezeten man in gedachten, wat laat je daar achter? Laten wij eens meevaren in de boot en kijken of we iets van een gesprek kunnen opvangen. Expliciet schrijft Lucas er niets over, maar impliciet misschien des te meer. “Wat een gekwelde man was dat”, zeggen de discipelen.”Hij kwam ons tegemoet in al zijn naaktheid en gekte. Het leek wel een dorpsgek. Zo iemand die zich los heeft gezongen van de

maatschappij. Onaangepast. Niet voor niets huisde de man in de rotsgraven. Dat we hem nu net tegenkwamen. Angstwekkend bijna, die kracht die in hem zat. En dat geschreeuw, vreselijk.”

“Maar Hij kwam wel naar ons toe”, zegt Jezus. “Hij ging in al zijn wanhoop en bezetenheid wel voor de ontmoeting. Dat is meer dan je van menigeen kunt zeggen daar in dat land van de Gerasenen. Hoe graag wilde de menigte mij weer weg hebben.”

Ondertussen vaart de boot richting Galilea en de oever komt al in de verte al in 't zicht. Een grote menigte staat hen op te wachten, dat kon je vanaf de bot al heel goed zien.

Jezus vervolgt zijn verhaal: “is het jullie niet opgevallen dat de man aan mij vroeg wát er tussen hem en Mij instaat?” Hij zei het overigens agressiever: ‘wat heb ik met jou te maken?’ “Maar hij bedoelde te zeggen dat iets de verbinding, de ontmoeting met Mij in de weg stond. Niet voor niets had Ik de onreine geest in hem al eerder aangesproken om uit de man weg te gaan. Hebben jullie niet gezien dat de demonen in hem angstvallig afwachtten wat er met hun ging gebeuren? Ze hadden natuurlijk allang in de gaten dat ze de langste tijd gehad hadden, zij zijn niet gek..! Voor de ontmoeting die de man wilde met Mij, was het eerst nodig om enige barrières op te ruimen.”

De discipelen worden stil bij het aanhoren van Jezus' woorden. Ze herkennen hun eigen barricades van de heenweg nog maar al te goed. De angst die hun was overvallen, het gebrek aan vertrouwen. Het verwijt aan Jezus dat Hij hun vergeet in hun nood. Net zo goed geldt de vraag van de bezeten man hun zelf: “wat is er tussen jou, Jezus en ons?”

“Wat staat er tussen ons in, wat hebben we met elkaar te maken?”

Jezus ziet de overpeinzingen van zijn discipelen en vervolgt. “De man noemde Mij ‘Zoon van de Allerhoogste’. Ach, voor Mij was dat geen belijdenis van deze niet-Jood, welnee, hij fungeerde als buikpreker voor de demonen. Paarden voor de zwijnen. Hun mooie woorden zijn te mooi, te opzichtig, te heilig. Alsof Ik daar gevoelig voor moest worden en onder de indruk zou zijn van hun menigte. Ze graven hun eigen graf, deze heiligschenners. De kudde varkens stond klaar om hun te brengen waar ze thuishoren, in de diepte van de Leviathan. Soort zoekt soort. Zij zijn nobody's, maar de man is somebody. Herinneren jullie je nog dat Ik hem vroeg: Hoe heet je?”

Ja, dat herinneren de discipelen zich maar al te goed. En ook dat verbazingwekkende antwoord. Legio had hij zichzelf genoemd

Inmiddels komt de boot bijna aan bij de oever van Galilea. Een voorspoedige reis, zonder obstakels. Maar voordat ze aanmeren zegt Jezus: “jullie kennen de profeten. Keer op keer wordt het volk weer op zijn roeping gewezen om terug te keren op zijn schreden.

Zich om te keren om opnieuw de stem te horen van hun God die zegt: “Hier ben Ik, hier ben Ik”; ook al zoeken ze mij niet, ook al roepen ze mij niet, Ik zal niet rusten tot Ik alles heb vergolden.” “Begrijpen jullie die woorden, discipelen?, vraagt Jezus. Wie wijst nu eigenlijk precies wie af? Die vraag moeten jullie je stellen. Wie laat nu wie met lege handen staan? Wie zoekt er nu geen contact met wie? Het is een open vraag. De profetie is klip en klaar. God zal niet rusten voordat Hij het vergolden heeft, deze onrechtvaardigheid in de relatie met Zijn volk. Met andere woorden, de vergelding van God is altijd gericht opdat het recht zijn loop weer krijgt. En de vergelding is altijd gericht op het kwaad zelf, niet op de mens. Het is vergelding die gericht is op herstel. God strekt Zijn hand uit, vernietigt niet iets waar nog iets goeds in zit, zo zegt Jesaja. Ja, heel de dag staat Hij met uitgestrekte hand, en die wordt niet gepakt. Het is om gek van te worden voor God. Net als de bezetene in de streek van Gerasenen. Om gek van te worden dat niemand naar je luistert, dat niemand je wil ontmoeten. Dát is toch waarom we de overtocht naar de overkant gemaakt hebben? Door wind en weer heen?”

De boot is aangemeerd. De discipelen en Jezus stappen uit en worden al weldra weer opgenomen in de grote wachtende menigte. De volgende genezing dient zich alweer aan, genezing en opwekking zelfs.

En wij, wij verlaten ook maar de boot en denken nog heel even verder na over de tekst. Mijmerend, reflecterend, beschouwend.

En we zeggen: eigenlijk alles wat God doet is erop gericht om als spiegelbeeld van onszelf te fungeren. De bezeten man, hij die als exponent afgeschilderd wordt van een samenleving die uitsluit wat gek, verslaafd, onaangepast, illegaal, anders is, blijkt de bron te zijn van de hernieuwde hand die God uitstrekt.

Daar waar de macht van het gewone regeert, normaliteit als norm wordt gesteld, en ach, wie kan deze begrippen niet naar de actualiteit vertalen, daar wil God iets doorbreken, vergolden.

Daar roept God steeds maar weer, over die vergelding heen: “hoe heet je?” “Mijn naam is: Ik ben die er is en die er was en die er zijn zal”. Daar moeten wij het mee doen, daarmee worden wij insiders.

“Geloof u nog in God”, vraagt een jongeman aan een ouder iemand. De oude man wordt stil, neemt de tijd om na te denken en te reageren. Zijn antwoord klinkt geloofwaardig: “ik weet het niet, ik heb God nooit ontmoet. Maar, dat lag vooral aan mijzelf. Ik wilde hem niet ontmoeten. Hij heeft mij voor beslissingen gesteld die ik liever wilde ontwijken. Nee, ik heb Hem niet ontmoet, maar dat lag aan mij.”

“Roepende ben ik geboren, woorden
zonder klank of zin
wachtende wie mij zal horen, kind nog, in

een pril begin.
Stemmen hoor ik om mij spreken,
nauwelijks tot mij gericht;
dwalende in taal en teken tast ik naar een
lief gezicht.
Kom dan, levenslicht der mensen, in mijn
kwetsbare bestaan,
als een wachter aan de grenzen; laat mijn
licht niet ondergaan.
Spreek steeds duidelijker woorden, die mij
richten op Uw Naam;
laat mij aan U toebehoren, maak mij tot
uw lof bekwaam.” (uit lied 779)

De zee, het land. De enkeling, de menigte. De vrijheid,
de bezetenheid. Vergelding van het kwaad, de liefde

van de hemelse Vader.
Het is soms om gek van te worden, zo verstrengeld
lijken de levensmomenten te zijn van ons bestaan.
Zelden rust, altijd weer de volgende oever om te
beklimmen. We zijn bezet door de eigen agenda's, en
we worden bezeten door collectieve angstneuroses. De
mening van de menigte is dreigend, de enkeling wordt
nauwelijks gehoord. De enkeling met een hoofdletter.
Hij, ongedeeld, één Naam.
En wij, wij zoeken in den blinde en tasten de hemel af.
Wachten totdat Hij ons zal vinden in dit verlaten land.
We zien Hem in de verte en komt steeds dichterbij.
Zijn schaduw overdekt ons met troost en tederheid.
Draagt ons Zijn vleugels, de vrijheid tegemoet.

Amen.

